

KARJÄÄRINÕUSTAMINE SOOMES

2006. aasta ACADEMIA programmi raames tutvusime karjäärinõustamissüsteemiga Vaasa regioonis. Õppenädal toimus 14. - 19. maini ning selles osales 16 karjäärinõustajat kaheksast riigist: Tšehhi Vabariik, Prantsusmaa, Island, Iirimaa, Itaalia, Hispaania, Inglismaa ja Eesti.

Vaasas oldud aja jooksul saime põhilise ülevaate karjäärinõustamisest Soome haridussüsteemis, seda eelkõige kutsekooli, kutsekõrgkooli ja ülikooli näidetele. Külastatud õppeasutused:

- Vaasa Polytechnic
- Vaasa Vocational Institute
- Vaasa University
- Abo Academia
- Swedish School of Economics and Business Administration Hanken.

Kahetunnine külustus viis meid ka Vaasa Tööhõiveametisse ja Vaasa Raekoja toimuse linnavalitsuse haridusosakonna juhataja vastuvõtt. Lisaks tutvustati CIMO-t, karjäärinõustamist Soomes, karjäärinõustamist Vaasa Lyseon Lukio's, Sport Akademiad ja tööd immigrantide lastega Vaasas. Kõik osavõtjad andsid ülevaate oma riigi karjäärinõustamisteenustest ja peamistest väljakutsetest selles valdkonnas. Seitsme riigi esindajad kaheksast töötasid haridussüsteemis (v.a. Eesti) ja tegelesid õppivate noortega.

Vaasa asub Lääne-Soomes Botnia lahe ääres, 80km kaugusel Rootsist. Tegemist on kakskeelse piirkonnaga – umbes 72% elanikest on soomekeelsed ja 25 % rootslased. Kokku on Vaasas 57 000 elanikku.

Sel suvel tähistab Vaasa oma 400. aastapäeva. Vaasa on olnud 3 kuud Soome pealinn.

KARJÄÄRITEENUSED

Karjäärinõustamisteenuseid pakuvad Soomes:

- Õppeasutused
- Tööhõiveametid
- CIMO (*Euroguidance*)

Haridussüsteem Soomes hõlmab: põhikool (7 – 16a), keskkool või kutsekool, kõrgkool, täiskasvanute õpe. Seadusandlusega on ette nähtud õppe- ja kutsealane nõustamine põhi-, kesk- ja kutseõppes alljärgnevalt:

- Kogu õppeaja jooksul
- Koostöös tööandjatega – praktilise töökogemuse võimalus
- Individuaalselt ja grupiviisiliselt
- 7. – 9. klassis kutsesuunitlustunnid kohustuslikud, kokku 38 tundi, 1 x nädalas
- Keskkoolis kohustuslik kursus (38 h) ja valikkursus (25 h)

Põhieesmärgid:

- Toetada isiksuslikku kasvu ja arengut
- Arendada õpioskusi ja aidata õpiraskuste korral
- Nõustada ja juhendada õpilasi hariduse, kutsealade ja töövõimaluste osas
- Valmistada ette õpilasi õigete, teadlike, tulevikku puudutavate otsuste tegemiseks ning elukestva õppe planeerimiseks
- Tutvustada erinevate infoallikate kasutamise võimalusi

Nõustamisprotsess hõlmab:

- Psühho-sotsiaalsed toetused
- Õppenõustamist
- Karjäärinõustamist

Koolides puuduvad psühholoogid. Vaasas on olemas Linna Tervisekeskus *Clara*, kuhu abivajajaid suunab kooli meditsiiniõde.

Peale põhikooli lõpetamist:

- 55 % jätkab keskkoolis
- 37% valib kutsekeskkooli
- 2% astub täiendavasse 10. klassi põhikoolis
- 6 % katkestab õpingud

Vaasa gümnaasium (*Lyseon Lukio*)

- Asutatud 1880. a.
- 900 õpilast
- 60 õpetajat

Karjäärinõustamise eesmärk: õpilaste isiksuslik kasv ja areng, õpioskuste arendamine, elutee ja tuleviku planeerimine, toetus kogu õppeperioodi vältel.

Karjäärinõustaja on vastutav nõustamisteenuste planeerimise, koordineerimise ja organiseerimise eest (kohtumised teiste nõustajatega, grupinõustajatega ja kooli meditsiiniõdega; koostöö teiste koolidega, tööhõiveametiga, tööandjatega).

Tugisüsteemi õpilastele moodustavad:

- 3 karjäärinõustajat
- Õpetajad
- Õpilane - tuutor
- Kooli arstipunkt
- Meditsiiniõde
- Grupinõustaja – koostöö karjäärinõustajate, õpetajate ja vanematega; kohtutakse 3 x 6 nädala jooksul
- Sõbrad

Pakutavad karjääriteenused:

- Individuaalne nõustamine
- 1 kohustuslik ja 1 vabatahtlik kursus, mõlemad 38 tunni ulatuses
- Grupinõustamine
- Töökohtade külastused
- Õppeasutuste külastused
- Tööpraktika korraldamine
- Informeerimine

Karjääriteenuste osutamise põhimõtted:

- Õpilasekesksus
- Personaalsus
- Koostöö
- Hindamine

Tekno-tet projekt

Nimetatud projekt osutus lähetuse üheks huvitavamaks osaks. Tekno-tet:

- On tehniliste erialade tutvustusprogramm
- Mõeldud põhikooli lõpetajatele ja õpetajatele
- Algas Vaasas 2003. a.

Projekt hõlmab: põhikooli lõpetajad, kutsekoolid, polütehnikumid, ülikoolid, ettevõtted.
Eesmärk – tehniliste erialade tutvustamine sügiseti 2 nädala jooksul.

Annab:

- Õpilastele realistliku pildi õpingutest ja töövõimalustest
- Koolidele võimaluse leida motiveeritud õpilasi tehnoloogilistele erialadele
- Ettevõtetele heade oskustega töötajaid

1. nädalal tutvustatakse Vaasa Polütehnikumis ja Vaasa Ülikoolis õpetatavaid erialasid:

- Metalli- ja masinatööstus
- Kummitööstus
- Ehitus
- Energeetika
- Õmblemine ja disain

Gruppi kuulub 5 inimest. Osalejad valivad ise, mis neid huvitab.

2. nädalal külastatakse ettevõtteid, tutvutakse tööga. Vaasas ja selle ümbruses läbiviidavas projektis osalevad: Vaasa Polütehnikum, Vaasa Ülikool, firmadest ABB, Wärtsilä, Vamec, Vacon.

2003. a. käivitus projekt neljas linnas, 2006 osaleb juba 12 linna. Projekti rahastatakse ettevõtete poolt ja heategevusest.

Vaasa Polütehnikum (*Vaasa Ammatikorkeakoulu*)

Kõik polütehnikumid Soomes annavad kõrgema hariduse – bakalaureuse kraadi.

Vaasa Polütehnikumis õpib 3500 üliõpilast. Õppetöö toimub soome, rootsi ja inglise keeles. Koolis õpib umbes 200 välismaalast ja 80 vahetustudengit. Õppimine on kõigile tasuta. Tasulised on ainult täiendkursused.

3 teaduskonda:

- Tehnoloogia ja kommunikatsioon
- Ärimajandus ja turism
- Tervishoid ja sotsiaalteenused

Nõustamine kutsekoolides on vabatahtlik. Eesmärgiks on toetada õpilaste õppetööd, karjääriplaneerimist ja sisenemist tööturule. Nõustajateks on õpetajad, kes on karjäärinõustamisele spetsialiseerunud. Meetoditest kasutatakse individuaalset ja grupinõustamist. Põhirõhk on õpilaste abistamisel õppeplaanide koostamisel, valikainete valikul, praktikakohtade leidmisel.

Abo Akademi University

Asutatud erakoolina 1918, alates 1981 riiklik kõrgkool. Ainus rootsikeelne ülikool Soomes. Seitse teaduskonda, neist 2 Vaasas – hariduse õppetool ja sotsiaalteaduskond. Haridusteadustes on ainult magistri ja doktoriõpe, lasteaiaõpetajatel bakalaureusõpe. Õpetatakse ka erivajadustega laste õpetajaid. Täiendkoolituse raames on võimalik õppida karjäärinõustamist.

Et saada karjäärinõustaja diplomit on vaja:

- Eelnevat magistrikraadi ja 60 AP ulatuses karjäärinõustamisalast koolitust
- VÕI bakalaureusekraadi polütehnikumist, kuid töötada võib siis ainult kutseõppeasutustes, mitte põhi- või keskkoolis.

Jyväskylä on võimalik valida ka magistriprogramm, mis hõlmab ka karjäärinõustamise ained.

Nõustamine tööhõiveametis

Pakutavad karjääriteenused:

- Õppimisvõimalusi ja karjääriinfot puudutavad teenused
- Karjääriõpe ja -planeerimine
- Tööturukoolitus
- Kutsealane rehabilitatsioon
- Ettevõtlusnõustamine

Karjääriõpe ja -planeerimine:

- On tasuta kättesaadav kõigile noortele ja täiskasvanutele
- Karjääriipsühholoogid aitavad kliente karjäärivalikute, kutsealase arengu ja tööhõive küsimustes – individuaalne ja grupinõustamine
- Kokku töötab tööhõiveametites 270 karjääriipsühholoogi, 128 täiskohaga haridusnõustajat ja 140 töötajat, kellele nõustamine lisatöö

Õppe- ja karjääriinfo saamise võimalused:

- Telefonitsi – tasuline *koulutuslinja*
- *Koulutusnetti*
- Interneti-põhised teenustesüsteemid
- Trükised
- Videod õppesuundadest, koolitustest ja elukutsetest

Vaasa Tööhõiveameti teeninduspiirkonda kuulub Vaasa linn 57 000 elanikuga ja maakond, kokku umbes 100 000 elanikku. Töötsijaid on hetkel 6900, töötuid 3100. Töötuse määr Vaasa piirkonnas on 7,8%. Immigrante 400 ringis. Töötajaid Tööhõiveametis 60, neist 5 psühholoogi ja 2 karjäärinõustajat. Regulaarsed korraldatakse tööandjate külastusi. Külastajatele on avatud arvutitega varustatud saal ja eraldi nn töötuba, kus abivajamise korral helistatakse kella ja keegi konsultantidest ruttab appi. Ei puudunud ka lastenurk. Koolitusinfo ripub seintel tahvlitel. Koolitustele suunamine sõltub kliendi tööaastatest. Vabad töökohad on arvutis.

Kasvab grupiinfo osatähtsus, iga 2 nädala tagant viiakse läbi grupikonsultatsioone töötutele. Tööturu olukorda käiakse tutvustamas ka koolidele.

Inimestele, kel raskusi töö leidmisega, osutab abi kolmiktiim Vaasa THA + Vaasa linn + Vaasa Sotsiaalamet.

Kokkuvõtteks

Vaasas veedetud nädal andis hea ettekujutuse Soome haridussüsteemist, k.a. rootsikeelse elanikkonna õppimisvõimalustest. Võrreldes Eestiga oli meeldiv tõdeda, et kutsehariduse ja kutsekõrghariduse omandamine on Soomes tunduvalt populaarsem kui Eestis. Tõenäoliselt on riigi üldine hariduspoliitika aastate jooksul sellist lõpptulemit soodustanud. Õpilaste valikuid toetab ka õppeasutuste väga hea materiaal-tehniline baas. Kutseharidust antakse igati kaasaegsel tasemel ja uusimatele tehnoloogiatele toetudes. Enim muljet avaldas TEKNO-TET projekt. Konkreetselt nõustamise teemale keskenduti projekti raames oodatust vähem.

Positiivsena tundus Soome töötavate täiskasvanute õigus saada tasuta karjäärinõustamist Tööhõiveametite süsteemist.

Nii CIMO kui kohalikud vastuvõtjad Vaasast tegid oma tööd südamega. Lisaks väikesele linnaekskursioonile saime külastada ehtsat Soome *hirsimökkiä* (palkmaja), käia saunas ja sõita paadiga. Koosveedetud õppenädala üheks suuremaks väärtuseks oli väga tore rühm!